

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-32>

УДК 504.062:355.02

Стороженко Оксана Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8591-8202>

Васюренко Олег Володимирович

доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник,
Державне підприємство «Національний інститут розвитку інфраструктури»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3225-0744>

Oksana Storozhenko

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Oleg Vasiurenko

State Enterprise "National Institute for Development of Infrastructure"

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЗМІН****STRATEGIC GUIDELINES FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF UKRAINE IN TIMES OF CRISIS CHANGES**

Анотація. У статті досліджено стратегічні орієнтири забезпечення сталого розвитку України в умовах кризових трансформацій, спричинених воєнними, економічними та соціальними викликами сучасності. Обґрунтовано необхідність переосмислення та трансформації підходів до формування державної політики з урахуванням принципів сталості, інклюзивності, гнучкості та адаптивності до зовнішніх і внутрішніх загроз. Визначено ключові напрями розвитку, серед яких особливу увагу приділено цифровізації економіки, екологізації виробництва, зміцненню інституційної спроможності держави та активізації підтримки підприємницького сектору. Наголошено на важливості інтеграції європейських стандартів розвитку, ефективного управління ресурсами та підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобальних трансформацій.

Ключові слова: сталий розвиток; кризові зміни; стратегічні орієнтири; державна політика; економічна стійкість; цифровізація; екологізація

Summary. The article examines the strategic guidelines for ensuring sustainable development of Ukraine under conditions of crisis transformations caused by military, economic, and social challenges. The relevance of the study is determined by the need to rethink traditional approaches to development management in the context of increasing uncertainty, instability, and large-scale external and internal shocks affecting national economic systems. The research substantiates the importance of implementing a comprehensive, flexible, and adaptive state policy based on the principles of sustainability, inclusiveness, resilience, innovation, and strategic coherence. Particular attention is paid to identifying key strategic priorities, including digital transformation of the economy, environmental modernization, strengthening institutional capacity, improvement of public governance mechanisms, and systematic support of entrepreneurship as a fundamental driver of economic recovery, structural transformation, and long-term development. The study emphasizes the necessity of integrating European standards, norms, and best practices into national development strategies, which will contribute to increasing transparency, improving the efficiency of resource allocation, and enhancing the overall competitiveness of the national economy in the global environment. The paper also highlights the role of effective resource management, human capital development, social cohesion, investment activation, and innovation support as essential components of sustainable development. It is argued that Ukraine must form a flexible, adaptive, and resilient development model capable of responding promptly to external and internal threats while maintaining a balance between economic, social, and environmental dimensions. The results of the study can be applied in shaping state development strategies, improving public policy instruments, supporting decision-making processes, and ensuring sustainable economic growth in the long term under conditions of ongoing uncertainty.

Keywords: sustainable development; crisis transformations; strategic priorities; state policy; economic resilience; digitalization; environmentalization.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується глибокими кризовими трансформаціями, спричиненими поєднанням воєнних, економічних, соціальних та екологічних викликів, що суттєво ускладнюють забезпечення сталого розвитку держави. Повномасштабна війна призвела до значних втрат виробничого потенціалу, руйнування інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів та зниження інвестиційної активності, що, у свою чергу, негативно вплинуло на макроекономічну стабільність та рівень добробуту населення. Водночас посилюється залежність економіки від зовнішньої фінансової підтримки, зростають бюджетні дисбаланси та загострюються проблеми енергетичної безпеки. У таких умовах традиційні підходи до забезпечення економічного зростання втрачають свою ефективність, що обумовлює необхідність переосмислення стратегічних орієнтирів розвитку на засадах сталості, адаптивності та стійкості до зовнішніх шоків.

Крім того, сучасні глобальні тенденції, зокрема цифровізація економіки, екологізація виробництва, посилення вимог до соціальної відповідальності бізнесу та інтеграція до європейського економічного простору, формують нові вимоги до національної моделі розвитку. Україна потребує формування комплексної стратегії сталого розвитку, яка б поєднувала економічні, соціальні та екологічні пріоритети з урахуванням специфіки кризових змін. Особливої актуальності набуває питання підвищення ефективності державного управління, розвитку людського капіталу, підтримки підприємництва та впровадження інноваційних рішень як основи довгострокової конкурентоспроможності. Відсутність чітко визначених стратегічних орієнтирів і узгоджених механізмів їх реалізації може призвести до поглиблення кризових явищ та втрати потенціалу сталого відновлення, що зумовлює необхідність ґрунтового наукового дослідження зазначеної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сталого розвитку України є предметом активних наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Значний внесок у формування теоретичних засад сталого розвитку зробили українські дослідники, зокрема Л.Я. Корнійчук та В.О. Шевчук, які розглядають сталий розвиток як глобальну місію держави та обґрунтовують необхідність поєднання економічних, соціальних і екологічних складових розвитку [14]. У сучасних дослідженнях акцент зміщується на оцінку досягнення цілей сталого розвитку в Україні, що відображено у працях К.Ю. Редько та В.Р. Мірошниченка, які аналізують індикатори сталості та рівень їх виконання [18]. Важливим є також дослідження соціального виміру сталого розвитку, зокрема роботи К.В. Гнедіної, де визна-

чено ключові загрози соціальній стабільності та шляхи їх подолання [2].

У контексті сучасних кризових змін особливої уваги набувають дослідження, пов'язані з трансформацією економічних моделей та адаптацією до умов воєнного стану. Так, О.П. Швидка обґрунтовує необхідність інтеграції принципів сталого розвитку у бізнес-моделі підприємств як фактор підвищення їх конкурентоспроможності [20]. Питання галузевих аспектів сталого розвитку розкрито у працях С. Дем'яненка, який аналізує розвиток агробізнесу України в умовах воєнних викликів [10]. Окремий напрям досліджень пов'язаний із фінансовим забезпеченням сталого розвитку, що знайшло відображення у роботах Є. Бойко, Ю. Дяченко та О. Желізняка, де досліджується роль сталого фінансування та ESG-підходів у відновленні економіки [7]. Водночас інші науковці, зокрема І. Дегтярьова, акцентують увагу на інноваційних підходах до сталого розвитку, зокрема через формування стійких бізнес-моделей та екологічно орієнтованого розвитку економіки [3]. Незважаючи на значну кількість досліджень, питання формування комплексних стратегічних орієнтирів сталого розвитку України в умовах кризових трансформацій потребує подальшого поглибленого вивчення.

Метою статті є обґрунтування стратегічних орієнтирів забезпечення сталого розвитку України в умовах кризових змін, а також визначення ключових напрямів трансформації державної політики та економічної системи з урахуванням сучасних викликів. Досягнення поставленої мети передбачає аналіз впливу воєнних, економічних і соціальних факторів на розвиток країни, виявлення пріоритетних сфер забезпечення стійкості, а також формування комплексного підходу до поєднання економічного зростання, соціальної стабільності та екологічної безпеки. Особлива увага приділяється визначенню ролі інновацій, цифровізації, розвитку людського капіталу та інтеграції європейських стандартів як основи довгострокового сталого розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах загострення глобальних екологічних і соціально-економічних викликів, що супроводжують сучасний етап розвитку світової економіки, суттєво зростає значення концепції сталого розвитку як базової парадигми формування державної політики та корпоративних стратегій. Відповідно до підходів Організація Об'єднаних Націй, сталий розвиток передбачає збалансоване поєднання економічного зростання, соціальної інклюзії та екологічної безпеки, що реалізується через досягнення Цілі сталого розвитку. Важливою умовою цього процесу є узгодження інтересів держав, бізнесу та суспільства як на національному, так і на глобальному рівнях із дотриманням

принципів економічної ефективності, соціальної відповідальності, екологічної збалансованості та правової визначеності. За даними міжнародних досліджень, впровадження принципів сталого розвитку сприяє підвищенню довгострокової конкурентоспроможності економік та стійкості до кризових шоків [5].

Водночас повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України спричинила безпрецедентні економічні, соціальні та екологічні втрати, що істотно ускладнюють реалізацію стратегічних орієнтирів сталого розвитку. За оцінками Світового банку, загальні потреби у відновленні України вже перевищують 400 млрд. дол. США, що свідчить про масштабність викликів та необхідність системних рішень [6]. Війна призвела до руйнування інфраструктури, скорочення виробничого потенціалу, погіршення екологічного стану територій та загострення соціальних проблем, зокрема зростання рівня безробіття та міграційних процесів. За таких умов реалізація Цілей сталого розвитку зазнає суттєвих ускладнень і потребує консолідації зусиль держави, бізнесу та міжнародної спільноти. Відбудова країни в післявоєнний період вимагатиме не лише значних фінансових ресурсів, а й впровадження інноваційних підходів до управління розвитком, орієнтованих на принципи стійкості, інклюзивності та екологічної відповідальності. У цьому контексті особливої ваги набуває роль бізнесу як активного учасника процесів відновлення, здатного забезпечити імплементацію принципів корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку в практичну площину.

Війна стала потужним випробуванням для соціально відповідальних суб'єктів суспільного розвитку, змусивши їх зайняти чітку моральну та етичну позицію в умовах глобальної нестабільності. Принципово важливим є розмежування характеру воєнних дій: Україна здійснює оборонну боротьбу за збереження суверенітету та територіальної цілісності, тоді як російська федерація веде агресивну війну, розпочату ще у 2014 році з незаконної анексії Криму та частини територій Донецької і Луганської областей. Такі дії суперечать фундаментальним нормам міжнародного права та підривають засади глобальної системи безпеки, сформованої після Друга світова війна.

Відповідно до правових підходів, закріплених у рішеннях Нюрнберзький трибунал, розв'язання агресивної війни визнається міжнародним злочином, що тягне за собою відповідальність як держави, так і окремих посадових осіб. Крім того, численні факти свідчать про систематичні порушення норм міжнародного гуманітарного права, зокрема положень Женевські конвенції, які передбачають захист цивільного населення під час збройних конфліктів. Йдеться про дії, що можуть кваліфікува-

тися як воєнні злочини, включаючи умисні напади на цивільних осіб, тортури, руйнування об'єктів цивільної інфраструктури без військової необхідності та інші грубі порушення норм міжнародного права. У цьому контексті особливого значення набуває консолідація міжнародної спільноти, посилення механізмів відповідальності та формування нових підходів до забезпечення глобальної безпеки і сталого розвитку [8, с. 3].

Розв'язана російською федерацією війна спричинила суттєві економічні втрати для України та водночас дестабілізувала глобальну економічну систему. За оцінками UNCTAD, унаслідок збройного конфлікту, зростання геополітичної напруженості та перегляду макроекономічної політики в різних країнах темпи зростання світової економіки у 2022 році були знижені до 2,6 % порівняно з попередньо прогнозованими 3,6 % [4]. Це свідчить про те, що війна стала одним із ключових факторів уповільнення глобального економічного відновлення після пандемії COVID-19. В умовах високого рівня взаємозалежності національних економік наслідки такого конфлікту не можуть бути локалізовані в межах окремої держави – вони поширюються на світові ринки, впливаючи навіть на економічно розвинені країни через порушення логістичних ланцюгів, енергетичні дисбаланси та зростання цін на ресурси.

Особливо відчутними є наслідки війни для глобальної продовольчої безпеки, зважаючи на стратегічну роль України як одного з провідних експортерів аграрної продукції. За даними USDA [4], у 2020–2021 маркетинговому році Україна посідала друге місце у світі за обсягами експорту зернових культур, забезпечуючи близько 10 % світових поставок пшениці. Порушення виробничих циклів, обмеження посівних кампаній та ускладнення експортної логістики створюють ризики суттєвого скорочення пропозиції зерна на світових ринках. У разі недопоставки значних обсягів (до 50 млн. тонн) найбільш уразливі регіони, зокрема країни Африки та Близького Сходу, можуть зіткнутися з гострим дефіцитом продовольства, що підвищує ймовірність соціальної нестабільності та загострення політичних криз, подібних до Арабська весна [12]. Зазначені ризики також були акцентовані у висновках Європейський форум сталого інвестування, де підкреслено, що війна в Україні має системний вплив на глобальні ланцюги постачання та продовольчу безпеку [1].

Прогнози UNCTAD свідчать, що війна в Україні може ще більше загострити існуючий дефіцит фінансування, необхідного для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). Недофінансування таких стратегічних завдань, як подолання бідності, боротьба зі зміною клімату та забезпечення рівного доступу до освіти і охорони здоров'я,

створює ризики зниження кредитних рейтингів і фінансових криз у країнах, що розвиваються. На початок 2022 року розрив у фінансуванні реалізації ЦСР на період 2020–2025 років оцінювався у 17,9 трлн. дол. США [4], що підкреслює масштаб необхідних ресурсів та потенційні уразливості глобальної економічної системи.

Таким чином, наслідки війни в Україні матимуть далекосяжний вплив, перш за все на найбільш вразливі країни та соціальні групи, особливо ті, що залежні від імпорту продовольства та енергоресурсів. Якщо міжнародне співтовариство не змогло запобігти початку широкомасштабної агресії в Європі, то нинішнє завдання полягає у сприянні якнайшвидшому завершенню конфлікту та ефективній підтримці відновлення України, яка наразі стримує подальшу ескалацію бойових дій. Агресія з боку росії негативно

впливає практично на всі напрями ЦСР, створюючи серйозні ризики не лише для України, а й для глобальної спільноти, підкреслюючи необхідність консолідації міжнародних зусиль, фінансової солідарності та реалізації стратегічних підходів до сталого розвитку у кризових умовах.

У таблиці 1 наведено приклади впливу війни на досягнення цілей сталого розвитку [15].

До початку повномасштабного вторгнення російської федерації Україна демонструвала суттєвий прогрес у реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР) 2030: згідно з даними Добровільного національного огляду за 2019 рік, Україна досягла поступу у 15 із 17 ЦСР [11], що є важливим показником комплексного розвитку у соціальній, економічній та екологічній сферах. Однак повномасштабна війна змінила траєкторію цих досягнень, суттєво вплинувши на економічні та

Таблиця 1 – Вплив воєнних дій на Цілі сталого розвитку в контексті України та світу

Ціль	Вплив на її досягнення
1	2
Подолання бідності в усіх її формах і всюди	Через широкомасштабну війну, розв'язану Російською Федерацією, рівень бідності в Україні різко зріс – приблизно вдвідесятеро. За прогнозами, до кінця 2022 року частка населення, яке живе за межею бідності, становила 25% порівняно з понад 2% до початку вторгнення. Водночас глобально війна спричинила стрімке зростання цін на енергоносії та продукти харчування, що може загрожувати крайнім зубожінням понад 40 млн людей у світі
Міцне здоров'я і благополуччя: забезпечення здорового способу життя і сприяння благополуччю для усіх і в будь-якому віці	За час воєнних дій окупанти пошкодили 884 медичні заклади, з яких 123 були повністю зруйновані; близько 450 аптек зазнали ушкоджень, 87 карет швидкої допомоги знищено, а ще 241 – захоплено. Попри це, після понад трьох років війни система охорони здоров'я в Україні продовжує функціонувати, хоча доступ до базових медичних послуг для багатьох громадян стає дедалі обмеженішим
Якісна освіта: забезпечення всеохопної та справедливої якісної освіти впродовж усього життя для всіх	Освітня сфера також зазнала значних втрат: на початок листопада 2023 року пошкоджено або зруйновано 2 692 заклади освіти. Понад половина дітей України (близько 4,3 млн.) були змушені покинути свої домівки, і не всі з них мають можливість продовжувати навчання
Чиста вода та належні санітарні умови: забезпечення наявності й раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх	Проблеми з базовою інфраструктурою торкаються й водопостачання: близько 1,4 млн українців не мають доступу до безпечної води, а ще 4,6 млн. людей користуються обмеженим або нестабільним водопостачанням. Пошкодження комунальних мереж призводить до забруднення води органічними речовинами та підвищує ризики для здоров'я населення
Доступна та чиста енергія: забезпечення загального доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх	Військові дії на території України мають ознаки ядерного тероризму. Ядерна загроза може виникнути через удари по атомних електростанціях або інші загрози безпеці АЕС. Найвразливішими виявилися Чорнобильська та Запорізька АЕС, які були захоплені. Наслідком аварії на АЕС може стати серйозне забруднення не лише території України, а й значної частини Європи. Радіаційні відходи, що потрапляють у Дніпро, здатні забруднити Чорне та Середземне моря, а звідти – ширше довкілля
Економічне зростання та гідна праця: сприяння поступальному, всеохопному та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх	У регіонах активних бойових дій розташовувалося понад 30% підприємств, що забезпечували понад 50% ВВП країни. Під час війни Україна втратила від 35% до 50% ВВП, а обсяги експорту та імпорту скоротилися на 50%. Майже 53% працездатного населення залишилося без роботи, причому на сході країни показник безробіття сягнув 74%. За прогнозами МВФ, економічний спад через війну торкнеться 143 країн, що відповідає 86% світового ВВП, а світову економіку очікує стагнація. З початку війни світові ціни на газ зросли на 70%, на вугілля – на 65%, нафту – на 30%, пшеницю – на 40%. Очікуються негативні наслідки для багатьох галузей, зокрема харчової, автомобільної, будівельної, нафтохімічної та транспортної

Закінчення таблиці 1

1	2
Промисловість, інновації та інфраструктура: створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохопній і сталій індустріалізації та інноваціям	Війна призвела до масових руйнувань промислових підприємств і критичної інфраструктури. На початок вересня 2023 року пошкоджено або зруйновано 412 промислових об'єктів, серед яких Кременчуцький нафтопереробний завод та завод «Азовсталь» у Маріуполі. Росія навмисно руйнує інфраструктуру зберігання пального. Загальні збитки промисловості станом на листопад 2022 року становили 13,7 млрд. доларів, а енергетичної інфраструктури – 6,8 млрд доларів. У перший місяць війни 40 українських підприємств було переміщено з зон активних бойових дій у рамках програми релокації, 18 компаній уже відновили роботу на нових майданчиках. Масштаби руйнувань зростають щодня: житлові будинки та цивільна інфраструктура продовжують руйнуватися. На листопад 2023 року збитки житлового фонду оцінюються в 52,5 млрд доларів, пошкоджено або зруйновано 143,8 тис. приватних і багатоквартирних будинків, соціальні центри, школи, магазини, аптеки, транспорт та медичні заклади
Боротьба зі зміною клімату: вживання невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками	Український контекст: відбудова України потребуватиме великої кількості природних ресурсів, а відновлення неминуче супроводжуватиметься значними викидами парникових газів. Світовий контекст: військове вторгнення та санкції також можуть порушити ланцюжки поставок алюмінію та нікелю – ключових компонентів чистих технологій, необхідних для переходу до низьковуглецевої економіки
Збереження океанів, морів і морських ресурсів: збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів у інтересах сталого розвитку	Чорне та Азовське моря залишаються мінними та небезпечними для судноплавства. Російські війська атакують портову інфраструктуру та кораблі на якірних стоянках уздовж узбережжя, що призводить до забруднення води токсичними нафтовими продуктами, загибелі риби, морських птахів і мікроорганізмів та порушення обміну енергією, теплом і газами між морем та атмосферою
Захист та відновлення екосистем суші: сприяння раціональному використанню довкілля, раціональне лісокористування, боротьба із деградацією земель, зупинка втрати біорізноманіття	Рух важкої техніки, будівництво фортифікацій та бойові дії пошкоджують ґрунтовий покрив, спричиняючи окиснення ґрунтів, деградацію рослинності, посилення ерозії та зниження врожайності. Забруднення від пального та нафтопродуктів відбувається через рух та пошкодження сухопутної військової техніки. Війна охопила територію, що становить третину природно-заповідного фонду України. Бойові дії порушують спокій диких тварин, підвищується ризик загибелі потомства птахів і тварин, значні ліси знищено, існує високий ризик пожеж
Мир, справедливість та сильні інститути	Від 24 лютого 2022 року російські окупанти фактично знищують засади мирного та цивілізованого розвитку України

Джерело: [15]

соціальні системи й поставивши під загрозу частину прогресу, зазначеного у звіті 2020 року [16]. За оцінками аналітичних організацій, в умовах війни основною пріоритетною метою для України у найближчі роки стане подолання бідності та мінімізація зростання соціально-економічної вразливості населення.

Проблеми макроекономічної стабільності також були характерними для Європейського Союзу у період 2022–2023 років. Середня споживча інфляція в ЄС у 2022 році досягла приблизно 9,2 %, що стало одним із найвищих рівнів за останні роки через енергетичні шоки й ланцюги постачання, пов'язані з війною в Україні [12]. У 2023 році середня інфляція знизилась до приблизно 6,4 %, однак діапазон показників між країнами залишався значним: від ~3,4 % у Данії до понад 12 % у деяких державах (згідно з гармонізованими даними про інфляцію), що відображає різну чутливість економік до зовнішніх шоків [9].

Такі коливання свідчать про те, що навіть при загальному покращенні ситуації структура економік і ціноутворення продовжують зазнавати системних змін.

Забезпечення сталої реалізації ЦСР в умовах війни неможливе без значного залучення міжнародної підтримки фінансовими й технічними інструментами. Наприклад, наприкінці 2020 року Система розвитку ООН в Україні запустила спільну програму зі зміцнення фінансової архітектури для досягнення ЦСР на національному і регіональних рівнях, яка мала майже 1 млн. дол. США фінансування та тривала до липня 2022 року, працюючи у тісному партнерстві з Урядом України, ЮНІСЕФ, ВООЗ і ЄЕК ООН для оптимізації ресурсів та пошуку нових джерел фінансування [13, 17].

В умовах обмеженості ресурсів постало завдання – максимально ефективно використовувати державне фінансування, одночасно

мобілізуючи підтримку з боку іноземних урядів, міжнародних структур і приватного сектора. Ключовим підходом є системність, що передбачає одночасне врахування таких напрямів:

1. Створення Інтегрованої національної системи фінансування (INFF) разом із розвитком інституційної спроможності з її управління.

2. Моніторинг і оцінка – проведення швидкої оцінки інтеграції ЦСР у стратегічне планування на національному і регіональному рівнях, а також гармонізація систем моніторингу.

3. Аналіз поточних механізмів фінансування розвитку – формування бюджету під ЦСР і розширення доступу до альтернативних джерел фінансування.

4. Проведення діагностики – аналіз стратегічного планування та системи бюджетування.

Сучасними науковцями [19] запропоновано систему пріоритетизації, яка ґрунтується на адаптованій піраміді Маслоу та враховує цілі сталого розвитку. Це дозволяє формувати повоєнні стратегії та плани на основі принципів узгодженості, послідовності, релевантності та системного підходу (рис. 1).

Перший, базовий рівень визначає мінімально необхідні потреби для забезпечення життєдіяльності країни. Цілі, що входять до цього рівня, супроводжуються конкретними завданнями, реалізація яких можлива навіть під час активних бойових дій. Це підтверджується фінансуванням через захищені статті Державного бюджету України. До цього рівня включено вісім ЦСР, критично

важливих для підтримки базового функціонування держави.

Другий рівень охоплює п'ять цілей, які зосереджені на розвитку економічної та соціальної сфер, забезпечуючи стабільність і стійкість суспільства у коротко- та середньостроковій перспективі.

Третій рівень передбачає досягнення цілей, що потребують базової стабільності та етапу відновлення, переважно у сферах біосфери та частково соціальної складової.

Запропонована модель дозволяє перехід до вищого рівня навіть за умови, що не всі цілі попереднього рівня досягнуті, на відміну від класичної піраміди Маслоу. Кожна ціль передбачає створення адаптивної ієрархії завдань, що формуються відповідно до потреб конкретної сфери, наявного фінансового ресурсу та зовнішніх умов – безпекових, економічних і соціальних.

Узагальнюючи, можна констатувати, що напрями забезпечення сталого розвитку України в сучасних умовах тісно пов'язані з контекстом війни, яка докорінно змінила стратегічні орієнтири держави, бізнесу та суспільства. Ключовими завданнями є не лише відбудова зруйнованої інфраструктури та відновлення економіки, але й закладання фундаменту для довгострокової стійкості на основі принципів Цілей сталого розвитку.

Україна має формувати власну модель сталого відновлення, спираючись на міжнародний досвід, водночас адаптуючи його до національних умов – від обмеженості ресурсів і масштабних міграцій-

Рисунок 1 – Система пріоритетизації цілей сталого розвитку для повоєнного відновлення України

Джерело: [19]

них процесів до потреби гарантування енергетичної безпеки та продовольчої стабільності. Важливим аспектом є інтеграція принципів ESG у бізнес-практику, розвиток «зеленої» енергетики, модернізація аграрного сектору та стимулювання інновацій у промисловості.

У цьому процесі міжнародна допомога має поєднуватися з активною роллю внутрішніх інституцій, створюючи синергію міжусиль держави, бізнесу та громадянського суспільства. Таким чином, сталий розвиток України в умовах війни розглядається не лише як виклик, а й як можливість побудови якісно нової економіки, здатної забезпечити гідне життя теперішніх і майбутніх поколінь, а також інтегрувати країну у світовий простір як сильного, відповідального та конкурентоспроможного партнера.

Висновки. Повномасштабна війна в Україні радикально змінила умови досягнення Цілей сталого розвитку, поставивши під загрозу попередні успіхи та соціально-економічну стабільність країни. Водночас вона актуалізувала необхідність пріоритетного планування завдань післявоєнного

відновлення з урахуванням безпекових, економічних та соціальних обмежень.

Пріоритетизація цілей сталого розвитку дозволяє виділити базові потреби для підтримки життєдіяльності держави, економічну та соціальну стабільність, а також цілі, що потребують базової стійкості та етапу відновлення. Така модель є адаптивною і дозволяє поєднувати короткострокові заходи з довгостроковими стратегіями розвитку.

Ефективне відновлення вимагає синергії між міжнародною допомогою та внутрішніми інституціями, інтеграції принципів ESG у бізнес-практику, розвитку «зеленої» енергетики, модернізації аграрного сектору та стимулювання інновацій у промисловості. Це створює основу для економічної, соціальної та екологічної стійкості України.

Таким чином, сталий розвиток в умовах війни сприймається не лише як виклик, а й як стратегічна можливість побудувати конкурентоспроможну, соціально відповідальну економіку, здатну забезпечити гідне життя нинішніх і майбутніх поколінь та інтегрувати країну у глобальний економічний простір.

Список використаних джерел:

1. Eurosif (2022). Eurosif statement on the Russian Federation's unlawful invasion of Ukraine. URL: <https://www.eurosif.org/press-room/unlawful-invasion-of-ukraine-statement-by-eurosif/>
2. Hnedina, K. V. The social dimension of sustainable development of Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. 2017. Вип. 7. Ч. 2. С.127–135. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2\(10\)-127-135](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)-127-135)
3. Degtyarova I., Metalnikova Y. Modernisation and Recovery of Ukraine from the Perspective of Ukrainian and European Students. Report from the CIVICA Ambassadors Forum on Recovery and Modernisation of Ukraine. 2024. SGH Publishing House. URL: https://www.civica.eu/files/PDFs/PDFs_2024/Report_Modernisation_and_Recovery_of_Ukraine.pdf
4. UNCTAD 2022. Tapering in a Time of Conflict. URL: <https://unctad.org/system/files/officialdocument/tdr2021-update1en.pdf> (дата звернення: 03.03.2026)
5. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://www.unsdglearn.org/courses/introduction-to-the-2030-agenda-a-new-agenda-for-a-sustainable-world/> (дата звернення: 03.03.2026)
6. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), 2024. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/202402/UA%20RDNA3%20report%20EN.pdf> (дата звернення: 03.03.2026)
7. Boiko Y., Diachenko Y., Zhelizniak O. Sustainable finance of urban development projects in Ukraine. *Управління розвитком складних систем*. 2025. № 61. С. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2025.61.6-16>
8. Верховна Рада України (2006). Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева. 1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
9. Дані по інфляції у ЄС за 2023 рік (inflation.eu). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-17012024-ar>
10. Дем'яненко С. Сталий розвиток агробізнесу України. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. № 11. С. 89–102. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-89-102>
11. Добровільний національний огляд стану досягнення ЦСР в Україні, 2019. URL: <https://ukraine.un.org/uk/151096>
12. Європейський огляд економічної ситуації 2023 (Eurostat). URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=NewUpdatedArticles_2023 (дата звернення: 03.03.2026)
13. Звіт KSE Institute станом на листопад 2022 року. (2022). URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/nal-listopad-2022-roku-zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-skladaye-mayzhe-136mlrd/> (дата звернення: 03.03.2026)
14. Корнійчук Л. Я., Шевчук В. О. Сталий розвиток і глобальна місія України. *Економіка України*. 2009. № 4–5. С. 4–14.
15. Миськів Г. В., Пасінович І. І. Сталий розвиток і соціальна відповідальність в умовах війни в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2023. Т.7, №1. С.21–36. DOI: <http://doi.org/10.23939/semi2023.01.021>

16. Моніторинговий звіт «Цілі сталого розвитку. Україна, 2020» (Держстат, ЮНІСЕФ). URL: <https://www.unicef.org/ukraine/reports/sustainable-development-goals-ukraine-2020-monitoring-report> (дата звернення: 29.01.2026)
17. Прес-реліз ООН щодо запуску спільної програми зі зміцнення фінансування ЦСР в Україні. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/oon-zapuskaye-spilnu-prohramu-z-metoyu-nadannya-ukrayini-dopomohy-u-finansuvanni-roboty-z-dosyahnennya-tsiley-staloho-rozvytku> (дата звернення: 29.01.2026)
18. Редько К., Мірошніченко В. Дослідження сталого розвитку в Україні: оцінка стану виконання цілей. *Підприємство та інновації*. 2022. № 22. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.1>
19. Серета В., Нагачевська Т. Трансформація підходів до формування та реалізації стратегії сталого розвитку ЄС та України в умовах війни та повоєнної відбудови. *Економіка*. 2024. №2. С. 69–79. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2024/225-2/7>
20. Швидка О. П. Сталый розвиток і бізнес-моделі: інтеграція екологічних та соціальних аспектів. *Стратегія економічного розвитку України*. 2024. Вип. 55. С. 16–24. DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2024.55.016.024>

References:

1. Eurosif (2022). Eurosif statement on the Russian Federation's unlawful invasion of Ukraine. Available at: <https://www.eurosif.org/press-room/unlawful-invasion-of-ukraine-statement-by-eurosif/>
2. Hnedina, K. V., (2017). The social dimension of sustainable development of Ukraine [Social dimension of sustainable development of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Polissia*, no. 2(10), is.1, pp.127–135. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2\(10\)-127-135](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)-127-135) (in Ukrainian)
3. Degtyarova I., Metalnikova Y., (2024). Modernisation and Recovery of Ukraine from the Perspective of Ukrainian and European Students. Report from the CIVICA Ambassadors Forum on Recovery and Modernisation of Ukraine. SGH Publishing House. Available at: https://www.civica.eu/files/PDFs/PDFs_2024/Report_Modernisation_and_Recovery_of_ (in Ukrainian)
4. UNCTAD 2022. Tapering in a Time of Conflict. Available at: <https://unctad.org/system/files/officialdocument/tdr2021-update1en.pdf>
5. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Available at: <https://www.unsdglearn.org/courses/introduction-to-the-2030-agenda-a-new-agenda-for-a-sustainable-world/>
6. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), 2024. Available at: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/202402/UA%20RDNA3%20report%20EN.pdf>
7. Boiko, Y., Diachenko, Y., & Zhelizniak, O., (2025). Sustainable finance of urban development projects in Ukraine. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*, no. 61, pp. 6–16. DOI: <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2025.61.6-16> (in Ukrainian)
8. Verkhovna Rada Ukrainy (2006). Konventsia pro zakhyst tsyvilnoho naceleння pid chas viiny. [Convention relative to the Protection of Civilian Population in Time of War. Geneva] Zheneva. 1949. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (in Ukrainian)
9. Dani po inflatsii u YeS za 2023 rik [EU inflation data for 2023] (inflation.eu). Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-17012024-ap> (in Ukrainian)
10. Demianenko S., (2025). Stalyi rozvytok ahrobiznesu Ukrainy [Sustainable development of agribusiness in Ukraine]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, no. 11, pp.89–102. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-89-102c> (in Ukrainian)
11. Dobrovilnyi natsionalnyi ohliad stanu dosyahnennia TsSR v Ukraini [Voluntary National Review of the Status of SDG Achievement in Ukraine], 2019. Available at: <https://ukraine.un.org/uk/151096> (in Ukrainian)
12. Ievropeyskyi ohliad ekonomichnoi sytuatsii 2023 [European Economic Outlook 2023] (Eurostat). Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=NewUpdatedArticles_2023 (in Ukrainian)
13. Zvit KSE Institute ctanom na lystopad 2022 roku [KSE Institute Report as of November 2022] (2022). Available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/na-listopad-2022-roku-zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-skladaye-mayzhe-136mlrd/> (in Ukrainian)
14. Korniiichuk L. Ya., Shevchuk V. O., (2009). Stalyi rozvytok i hlobalna misiia Ukrainy [Sustainable development and the global mission of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*. no 4–5. pp. 4–14. (in Ukrainian)
15. Myckiv H. V., Pacinovych I. I., (2023). Ctalyi rozvytok i cotsialna vidpovidalnist v umovakh viiny v Ukraini [Sustainable development and social responsibility in the context of war in Ukraine]. *Vicnyk Natsionalnoho univertsytetu «Lvivcka politekhnika». Seria «Problemy ekonomiky ta upravlinnia»*. Vol. 7, no. 1, pp.89–102 DOI: <http://doi.org/10.23939/semi2023.01.021> (in Ukrainian)
16. Monitorynhovyi zvit «Tsili staloho rozvytku. Ukraina, 2020» (Derzhstat, YuNISEF) [Monitoring report “Sustainable Development Goals. Ukraine, 2020” (State Statistics Service, UNICEF)]. Available at: <https://www.unicef.org/ukraine/reports/sustainable-development-goals-ukraine-2020-monitoring-report> (in Ukrainian)
17. Pres-reliz OON shchodo zapusku spilnoi prohramy zi zmitsnennia finansuvannia TsSR v Ukraini [UN press release on the launch of a joint program to strengthen financing for the SDGs in Ukraine]. Available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/oon-zapuskaye-spilnu-prohramu-z-metoyu-nadannya-ukrayini-dopomohy-u-finansuvanni-roboty-z-dosyahnennya-tsiley-staloho-rozvytk> (in Ukrainian)
18. Redko K., Miroshnychenko V., (2022). Doslidzhennia staloho rozvytku v Ukraini: otsinka stanu vykonannia tsilei [Sustainable development research in Ukraine: assessment of the status of implementation of goals]. *Pidpriumnytstvo ta innovatsii*, no.22, pp.5–13. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.1> (in Ukrainian)

19. Cereda V., Nahachevcka T., (2024). Transformatsiia pidkhodiv do formuvannia ta realizatsii stratehii staloho rozvytku YeC ta Ukrainy v umovakh viiny ta povoiennoi vidbudovy [Transformation of approaches to the formation and implementation of a sustainable development strategy of the EU and Ukraine in the context of war and post-war reconstruction]. *Ekonomika*, no. 2, pp. 69–79. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2024/225-2/7> (in Ukrainian)
20. Shvydka O. P., (2024). Stalyi rozvytok i biznes-modeli: intehtratsiia ekolohichnykh ta sotsialnykh aspektiv [Sustainable development and business models: integrating environmental and social aspects]. *Stratehiiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*, no. 55., pp. 16–24. DOI: <https://doi.org/doi.org/10.33111/sedu.2024.55.016.024> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 27.03.2026

Дата прийняття статті: 16.04.2026

Дата публікації статті: 01.05.2026